

“Türkiye IV. Organik Tarım Sempozyumu, 28 Haziran - 1 Temmuz 2010, Erzurum, (Poster Bildiri)”

Yöresel Organik Ürünlerde Üretim ve Pazarlama Problemleri

Mahmut DAŞCI   Serap BEDİR   Şerif KIZILTAŞ
M. Murat CENGİZ   Hüseyin BOZ

Özet : Tarımsal ürün üretim sistemlerinde kimyasal girdi kullanılmadan, tamamen doğal girdilerle yapılan ürün yetiştiriciliği organik tarım olarak adlandırılmaktadır. Artan nüfusa paralel olarak ortaya çıkabilecek gıda açığına karşı tarımsal üretimi artırmaya yönelik çeşitli uygulamalar yapılmış ve önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Sağlıklı beslenme ve çevre sağlığı açısından oldukça önemli bir uygulama olan organik tarım üretim modeli ülkemizin birçok kırsal kesiminde yerine getirilmesine rağmen tarımsal üretimle uğraşan kişiler bu önemli ürünlerden yeterince kazanç elde edememektedirler. Bu durumun en önemli sebepleri üreticilerin ürettikleri ürün konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları ile ilişkili olarak üretim, işleme ve paketlenme yöntemlerinin ürün kalitesi ve sağlığına uygun bir şekilde düzenlenememesi ile pazarlama imkânlarından yeterince faydalanamama gibi durumlardır. Organik tarımsal üretim açısından önemli bir potansiyele sahip olan yöresel ürünlerin uygun yöntemlerle üretilip işlenerek daha sağlıklı şartlarda tüketicilere sunulmalarının sağlanması durumunda kırsal kesimdeki tarımsal ürün yetiştiricilerinin elde edecekleri gelirde artış sağlanabileceği gibi insan ve çevre sağlığına da önemli katkılar sağlanacaktır.

Anahtar kelimeler: Kırsal kesim, Organik ürün yetiştiriciliği, Pazarlama

Production and Marketing Problems of Traditional Organic Product

Abstract: Agricultural products without using chemical inputs in the production system, made with all-natural inputs are defined as organic farming. Parallel to the increasing population against food deficit that may arise to improve the agricultural production, variety applications made and significant progress has been made. In terms of healthy nutrition and environmental health is an important application of organic agricultural production models in many rural agricultural productions of our country in spite of dealing with people who can not earn enough income from this important product. The most outstanding reasons of this situation are: the producers do not have enough information about the products they grow, so growing, processing and packing methods can not be arranged suitable for quality and health of product; that is why, the farmers can not benefit from marketing opportunities adequately. In case of providing presentation of regional products which have an important potential in terms of organic agricultural production in healthy conditions after being produced and processed through proper methods, there will be an increase in incomes of farmers in rural area and considerable contributions will be provided for human and environmental health.

Keywords: Rural regions, Organic crop production, Marketing

GİRİŞ

Tarımsal üretimde ürün artışı sağlayabilmenin en önemli yollarından biri gübreleme olup tarımsal ürünlerde önemli artışlar meydana getirmiştir (Zandstra ve ark., 1969; Messman ve ark. 1991; Singh ve Khan, 2000; Yemane ve Skjelvag, 2003) fakat çevre ve insan sağlığı açısından herhangi bir risk taşıyıp taşımadığı tam olarak ortaya konulmamıştır. Kimyasal girdi ve genetiği değiştirilmiş tohumluk kullanılarak yapılan tarımsal üretimlerin aksine kırsal kesimlerde geleneksel yöntemlerle,

doğal tohum kullanılarak ve her hangi bir kimyasal kullanılmaksızın yapılan tarımsal üretim gerek insan ve çevre sağlığı açısından gerekse sosyal ve ekonomik açıdan önem arz etmektedir.

Kırsal kesimde yaşayan insanlar çoğunlukla tarım ve hayvancılıkla uğraşarak geçimlerini sağlamaya çalışmakta (Göl, 2006) olup tarımsal üretim daha çok aile içi ihtiyacı karşılamaya yönelik ve geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Bu kesimde yaşayan ve tarımla uğraşan insanların ihtiyacı olan besin maddeleri yıllardan beri standart olarak yetiştiriciliği yapılan az sayıdaki bitki çeşidi ve bir kaç hayvan türünden karşılanmaktadır. Diğer yandan kırsal kesimde gerçekleştirilen tarımsal üretim faaliyetleri de çoğunlukla geleneksel yöntemlerle ve kısıtlı imkanlarla yerine getirilmektedir.

Tarımsal üretim ve ürün çeşitliliği çoğunlukla yörenin iklim ve toprak koşullarına göre şekillenmekte olup yöre halkının alışkanlıkları, sosyal ve ekonomik durumları da tarımsal üretimin şekillenmesinde etkili olabilmektedir. Diğer yandan tarımsal üretimin yapılma amacı da üretim ve ürün çeşitliliği üzerine etkiye bulunabilmektedir.

Bu çalışma ile tarımsal üretim, özellikle de hayvancılık açısından bölgemizde önemli bir potansiyele sahip olduğunu düşündüğümüz Narman İlçesinde yetiştiricilik ve üretim açısından ön plana çıkmış köylerde yapmış olduğumuz çalışma ile mevcut durum ortaya konularak çözüme yönelik önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

Araştırma Bölgesi ve Yöntem

Araştırma Narman ilçesinde tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı, ilçe merkezine yakın, ulaşım ve pazarlama imkanlarından yararlanmaları daha iyi olan beş köyde yürütülmüştür. Gerek bitkisel ve gerekse hayvansal üretim açısından önemli potansiyele sahip köylerde toplam seksen kişi ile yüz yüze görüşmek suretiyle yapmış olduğumuz çalışmada tarımsal üretimle ve ürün pazarlaması ile ilgili durum ve sorun tespiti amacıyla önceden hazırladığımız sorulara ilaveten görüşme sırasında ortaya çıkan konularda da üreticilere sorular yöneltilmiş ve cevaplar alınmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirilerek üreticilerin üretim, pazarlama ve dolayısıyla ekonomik durumları ortaya konulmuş, ayrıca üretim ve pazarlama ile ilgili sıkıntılar ve üreticilerin istekleri değerlendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucuna göre yörede tarımla uğraşan kişilerin tamamı bitkisel ve hayvansal üretim yapmakta olduklarını ifade etmiş olup bitkisel üretimin genellikle aile içi tüketim ihtiyacını karşılamaya yönelik yapıldığı, buna karşılık hayvansal üretimin, özellikle besi hayvancılığı şeklinde pazarlama amaçlı, süt sığırcılığı şeklinde ise büyük bir oranda ailenin ihtiyacını karşılamaya yönelik yapıldığı ifade edilmiştir. Gerek bitkisel üretimde gerekse hayvansal ürünlerden ailenin ihtiyacından fazlasının yerleşim yerine en yakın pazarda veya direk üreticiden alım yapan kişilere satılmak suretiyle değerlendirildiği, ürünün fiyatının belirlenmesinde ise genelde alıcıların daha etkili olduğu ifade edilmiştir.

Araştırma bölgesinde bitkisel üretim, doğrudan insan tüketimi amacıyla ve ayrıca hayvanların besin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yapılmakta olup insan beslenmesi amacıyla yetiştiriciliği yapılan ürünler içerisinde ekiliş alanı ve üretim miktarı bakımından buğdayın en yüksek orana sahip olduğu, patatesin ise buğdaydan sonra ikinci sırada yer aldığı belirlenmiştir. Bunların dışında mısır, fasulye ve mercimek yetiştiriciliği yapıldığı tespit edilmiştir. Sebze ve meyve üretimi konusunda üreticilerin çok fazla ilgi göstermediği belirlenmiş olup sadece birkaç üretici küçük çaplı bahçelerde günlük ihtiyaca yönelik üretim yaptığını ifade etmişlerdir. Hayvanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yetiştiriciliği yapılan bitkiler ise yem bitkilerinden yonca, korunga ve fiğ, tahıllardan ise arpa ve bir miktarda silajlık mısır yetiştiriciliği yapıldığı ifade edilmiştir.

Görüşme yapılan üreticiler genellikle üretimde kimyasal gübre yerine özellikle sulu tarlalarda üretilen bitkiler için çiftlik gübresi kullandıklarını ifade etmiş olup bir kısım üreticiler ise sadece buğday ve silajlık mısır için kimyasal gübre kullandıklarını ifade etmişlerdir. Yonca, korunga, fiğ, mercimek ve arpa yetiştiriciliğinde kimyasal gübre kullanımının söz konusu olmadığı ifade edilmiş olup patates ve fasulye yetiştiriciliğinde de sadece çiftlik gübresi kullanıldığı belirtilmiştir.

Ailelerin kendi ihtiyaçlarından arta kalan ürünler ile özellikle pazara yönelik üretilen patates ve fasulye gibi bitkilerin üreticilerin gelir elde ettikleri ürünler oldukları ifade edilmiştir.

Bitkisel üretimde geleneksel yöntemlerle yapılan ürün yetiştiriciliğine ilaveten ürünlerin depolama işlemleri de geleneksel ve son derece basit usullerle yapıldığı, çuval gibi basit ambalajlarda ve basit depolama ortamlarında depolandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca süt ve süt ürünlerinin

üretimlerinin de geleneksel yöntemlerle ve sağlıklı koşullarda gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Benzer şekilde ihtiyaç fazlası ürünlerin pazara yönelik üretim ve ambalajlama yöntemlerine dikkat edilmeksizin satışa sunulduğu belirlenmiştir. Üreticiler ürettikleri ürünleri üretim yerinde doğrudan alıcılara veya en yakın pazarda araçlara satılmak suretiyle sattıklarını ifade etmiş olup ürünleri sağlıklı ve verimli bir şekilde pazarlayabilecekleri imkanlara sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sağlıklı beslenme ve çevre sağlığı açısından oldukça önemli bir uygulama olan organik tarım üretim modeli ülkemizin birçok kırsal kesiminde yerine getirilmesine rağmen tarımsal üretimle uğraşan kişiler bu önemli ürünlerden yeterince kazanç elde edememektedirler. Bu durumun en önemli sebepleri üreticilerin ürettikleri ürünün öneminin farkında olmamaları ile ilişkili olarak üretim, işleme ve paketlenme yöntemlerinin ürün kalitesi ve sağlığına uygun bir şekilde düzenlenememesi ile pazarlama imkânlarının yeterli olmaması, geliştirilememesi ve mevcut imkanlardan yeterince faydalanamamaları gibi durumlardır. Organik tarımsal üretim açısından önemli bir potansiyele sahip olan yöresel ürünlerin uygun yöntemlerle üretilip işlenerek daha sağlıklı şartlarda tüketicilere sunulmalarının sağlanması durumunda kırsal kesimdeki tarımsal ürün yetiştiricilerinin elde edecekleri gelirden artış sağlanabileceği gibi insan ve çevre sağlığına da önemli katkılar sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- Messman, M. A., Weiss, W. P. and Erickson, D. O., 1991. Effects of nitrogen fertilization and maturity of bromegrass on in situ ruminal digestion kinetics of fiber. *J. Anim. Sci.* 69: 1151-1161.
- Singh, P. and Khan, R.A. 2000. Long-term Effects of Fertilizer Practices on Yield and Profitability of Rice-Wheat Cropping System. Page 7.13 in Long-term Soil Fertility Experiments in Rice-Wheat Cropping Systems (Abrol, I.P., Bronson, K. F., Duxbury, J. M. and Gupta, R. K. eds.). Rice-Wheat Consortium Paper Series 6. New Delhi, India
- Zandstra, H. G., R. H. Anderson and W. K. Dawley, 1969. Effects of fertilizer on yield and quality of Norland potatoes in northeastern Saskatchewan. [American Journal of Potato Research](#) 46 (3): 69-74.
- Yemane, A. and A. O. Skjelvag, 2003. Effects of Fertilizer Phosphorus on Yield Traits of Dekoko (*Pisum sativum* var. abyssinicum) Under Field Conditions. *J. Agronomy & Crop Science* 189: 14-20
- Göl, E., 2006. Cumhuriyet döneminde (1923-1950) Maraş'ın sosyoekonomik yapısı ve gelişimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Projesi.